

Collegebesluit

Collegevergadering: 22 februari 2022

Zaaknummer : 977144
Team : Welzijnszaken Heemstede
Portefeuillehouder : A.C. Nienhuis
Openbaarheid : Actief openbaar

ONDERWERP

Onderzoek Noord-Hollands Archief naar de rol van de gemeente bij transacties van Joods vastgoed in WO II

SAMENVATTING

Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn in Heemstede 35 woningen van Joodse inwoners doorverkocht. Het college heeft het Noord-Hollands Archief verzocht onafhankelijk onderzoek te doen naar de rol van de gemeente bij de aan- en verkoop van Joods vastgoed in de Tweede Wereldoorlog.

BESLUIT B&W

1. Het Noord-Hollands Archief opdracht te geven onafhankelijk onderzoek te doen naar Joods vastgoed dat in de Tweede Wereldoorlog is verkocht;
2. Dit besluit ter kennisname te brengen van de commissie Samenleving (C-stuk).

AANLEIDING

In 2019 werden de *Verkaufsbücher* digitaal ontsloten door het Nationaal Archief en het Kadaster. In deze boeken werd de administratie bijgehouden van de panden die in de Tweede Wereldoorlog door de Duitsers zijn verkocht. De eigenaren van de panden waren veelal Joods. Naast deze onrechtmatige koop en doorverkoop van Joodse woningen in WO II, moesten de oorspronkelijke bewoners, als zij al terugkeerden na de oorlog, in enkele gevallen nog achterstallige belastingen betalen.

Pointer (KRO-NCRV) en Follow The Money hebben hier onderzoek naar gedaan. Helaas komt Heemstede ook voor in de *Verkaufsbücher* met 35 woningen. Het Noord-Hollands Archief biedt aan om een gezamenlijk onderzoek te laten uitvoeren naar in beslag genomen Joods vastgoed in de bij het NHA aangesloten gemeenten. Hierbij zal het een soortgelijke aanpak volgen als het Regionaal Archief Alkmaar, dat namens aangesloten gemeenten eveneens onderzoek laat uitvoeren.

Doel van het onderzoek is een onafhankelijk rapport rond de beantwoording van de vragen:

- in hoeverre de gemeente Heemstede tijdens de bezetting onroerend goed heeft aangekocht dat eigendom was van Joodse inwoners;
- of de gemeente Heemstede na afloop van de Tweede Wereldoorlog naheffingen voor erfpacht en/of straatbelasting heeft gevorderd van Joodse eigenaren van onroerend goed dan wel hun erfgenamen over de oorlogsperiode;
- of er nadien over deze (eventuele) gemeentelijke aankopen rechtsherstel heeft plaatsgevonden.

Collegebesluit

Collegevergadering: 22 februari 2022

MOTIVERING

Het is goed om te weten in hoeverre de gemeente Heemstede betrokken was

In de oorlog is de Joodse gemeenschap onmenselijk veel onrecht aangedaan. De gemeente hecht er waarde aan om te onderzoeken of zij in het verleden een rol heeft gehad bij geroofd Joods vastgoed.

Het Noord-Hollands Archief is een onafhankelijke instelling met veel kennis

Omdat het om de rol van de gemeente gaat, is het goed dit onderzoek te beleggen bij een externe objectieve partij. Het NHA kent de regio goed en heeft veel kennis van archiefonderzoek. Zo kan het NHA het onderzoek deskundig begeleiden.

Het NHA kan de ervaringen die het Regionaal Archief Alkmaar opdoet benutten

Tussen de regionale archiefdiensten is onderling contact en uitwisseling. Het Regionaal Archief Alkmaar doet de penvoering, begeleidt het proces en laat het onderzoek uitvoeren door de Radboud Universiteit. Omdat het Regionaal Archief Alkmaar eerder is gestart, kan het NHA leren en profiteren van de ervaringen van Alkmaar.

Kanttekeningen

Bij het onderzoek door het NHA doet de gemeente Haarlem niet mee.

Reden hiervoor is dat deze gemeente al eerder opdracht voor onderzoek gaf aan een extern bureau. Het NHA onderhoudt wel contact hierover met Haarlem, zodat ook die ervaringen meegenomen kunnen worden in het gezamenlijke onderzoek.

Het is niet zeker hoeveel gemeenten meedoen aan het voorstel van het NHA.

Wel heeft het NHA mondeling al een aantal positieve reacties ontvangen. Mochten er minder gemeenten meedoen, dan worden de kosten niet significant hoger, omdat de meeste kosten zitten in het eigenlijke onderzoek per gemeente.

FINANCIËN

De incidentele kosten voor het onderzoek door NHA bedragen circa € 5.000 exclusief BTW. Voor dit bedrag is dekking binnen de begroting.

PLANNING/UITVOERING

Het Noord-Hollands Archief vraagt om een reactie op uiterlijk 15 februari 2022. Het NHA treedt op als penvoerder en begeleidt het hele proces van opdrachtverlening en onderzoek namens de gemeenten die meedoen. De planning is het onderzoek in 2022 af te ronden.

PARTICIPATIE EN COMMUNICATIE

Eerder heeft de Joodse gemeente aandacht gevraagd voor geroofd Joods vastgoed. Ook na besluitvorming door B&W blijft de gemeente in contact hierover met de Joodse gemeente.

Bij het onderzoek in Alkmaar en omgeving is een klankbordgroep gevormd, waarin Joodse organisaties vertegenwoordigd zijn. De verwachting is dat deze werkwijze ook hier gevolgd wordt; hierover moet nog nader worden overlegd. Dit geldt ook voor de bredere communicatie.